

Leo Trotskij: Lärdomar av det stora året [1905]

(9 januari 1905 – 9 januari 1917)

Publicerad i en rysk tidning i New York, den 20 januari 1917. Vid den tidpunkten bodde Trotskij i New York. Publicerad på engelska i boken *Our Revolution* [Vår revolution], som publicerades 1918 av Mossaj Olgin, och innehöll ett flertal artiklar av Trotskij, skrivna mellan 1904 och 1917. Här översatt från versionen på [MIA](#). Översättning från engelska, Göran Källqvist.

Revolutionära årsdagar är inte bara dagar för att minnas, de är också dagar för att sammanfatta revolutionära erfarenheter, i synnerhet för oss ryssar. Vi har ingen rik historia. Vår så kallade "nationella egenart" bestod av att vara fattiga, okunniga, ohövlige. Det var revolutionen 1905 som för första gången öppnade en stor huvudväg av politiska framsteg för oss. Den 9 januari knackade Petersburgs arbetare på porten till Vinterpalatset. Den 9 januari knackade hela det ryska folket på historiens port.

Den krönte dörrvakten besvarade inte knackningen. Men 9 månader senare, den 17 oktober, tvingades han öppna absolutismens tunga port. Trots byråkratins alla ansträngningar förblev en liten glipa öppen – för alltid.

Revolutionen besegrades. Samma gamla krafter och nästan samma figurer som härskade för 12 år sedan härskar än idag i Ryssland. Ändå har revolutionen förändrat Ryssland till oigenkännlighet. Stagnationens, träldomens, vodkans och ödmjukhetens kungadöme har blivit jäsningens, kritikens, och kampens kungadöme. Där det en gång fanns en formlös deg – det opersonliga, oformliga folket, det "heliga Ryssland" – står nu samhällsklasser medvetet mot varandra, politiska partier har uppstått, vart och ett med sitt program och sina kampmetoder. 9 januari öppnade en *ny rysk historia*.

Det är en linje som är märkt med folkets blod. Det finns ingen återvändo från denna linje till ett asiatiskt Ryssland, till tidigare generationers fördömda praktik. Det finns ingen återvändo. Det kommer det aldrig att göra.

Det är inte den liberala borgarklassen, inte den lägre borgarklassens demokratiska grupper, inte den radikala intelligentsian, inte de miljontals ryska bönderna, utan det *ryska proletariatet* som med sin kamp har inlett den ryska historiens nya era. Det är grundläggande. På basis av detta faktum har vi socialdemokrater byggt våra uppfattningar och vår taktik.

Den 9 januari var det prästen Gapon som råkade stå i spetsen för arbetarna i Petersburg – en märklig figur, en kombination av äventyrare, hysterisk entusiast och bedragare. Hans prästrock var den sista länk som förband arbetarna med det förflutna, med det "heliga Ryssland". Under oktoberstrejken 9 månader senare, den största politiska strejk som historien någonsin hade upplevt, stod Petersburg-arbetarnas egen valda självstyrande organisation i ledningen – arbetardeputerades råd. Det innehöll många arbetare som hade funnits bland Gapons anhängare – 9 månaders revolution hade fått dessa män att växa, precis som de fick hela den arbetarklass som sovjeten representerade att växa.

Under revolutionens första period möttes proletarietets aktivitet med sympati och till och med stöd från det liberala samhället. Miljukov med flera hoppades att proletariet skulle ge absolutismen en smäll och göra den mer benägen att kompromissa med borgarklassen. Men absolutismen, som i sekel hade varit folkets enda härskare, hade inte bråttom att dela makten med de liberala partierna. I oktober 1905 lärde sig borgarklassen att den inte kunde ta makten förrän tsarismens rygg var knäckt. Denna välsignelse kunde uppenbarligen bara uppnås med hjälp av en segerrik revolution. Men revolutionen ställde arbetarklassen i förgrunden, den enade och befäste den, inte bara i sin kamp mot tsarismen, utan också i sin kamp mot kapitalet. Resultatet blev att varje ny åtgärd som proletariet vidtog i oktober, november och december, sovjetens tid, drev liberalerna allt längre i riktning mot monarkin. Förhoppningarna om ett revolutionärt samarbete mellan borgarklassen och proletariet visade sig vara en hopplös utopi. De som inte hade insett det då och inte har förstått det senare, de som fortfarande tror på ett "nationellt" uppror mot tsarismen, förstår inte revolutionen. För dem är klasskampen en förseglad bok.

I slutet av 1905 blev frågan akut. Monarkin hade genom erfarenheter lärt sig att borgarklassen inte skulle stöda proletariet under en avgörande strid. Då bestämde sig monarkin för att med alla krafter gå mot proletariet. De blodiga dagarna i december följde. Arbetardeputerades råd arresterades av Ismajlovskijregementet, som förblev troget mot tsarismen. Proletarietets svar var viktigt: strejk i Petersburg, uppror i Moskva, stormiga revolutionära rörelser i alla industriella centrum, uppror i Kaukasus och i de lettiska provinserna.

Den revolutionära rörelsen krossades. Av våra nederlag i december drog många stackars "socialister" villigt slutsatsen att en revolution i Ryssland var omöjlig utan stöd från borgarklassen. Om det vore sant så skulle det bara innebära att det inte är möjligt med en revolution i Ryssland.

Vår *övre industribourgeoisie*, den enda klassen med faktisk makt, är åtskild från proletariet av en oöverstiglig barriär av klasshat, och den behöver monarkin som en stöttepelare av ordning. Gutjkov, Krestovnikov, Rjabusjinskij och de andra kan inte undgå att se proletariet som sin dödsfiende.

Vår *mellan- och lägre industri- och handelsbourgeoisie* har en mycket obetydlig plats i landets ekonomiska liv, och är helt intrasslad i kapitalets nät. Miljukov och den lägre medelklassens andra ledare är bara framgångsrika i den mån de representerar den högre borgarklassens intressen. Det är därför kadetledaren kallade den revolutionära fanan för en "röd trasa", det är därför han efter att kriget inleddes förkunnade, att om det krävs en revolution för att besegra Tyskland så skulle han föredra att det inte blir någon seger alls.

Våra *bönder* har en kolossal plats i Rysslands liv. 1905 skakades de i sina grundvalar. Bönderna drev ut sina herrar, satte eld på godsen, erövrade jord från godsägarna. Ja, böndernas förbannelse är att de är utspridda, åtskilda, underutvecklade. Dessutom sammanfaller inte de olika bondegruppernas intressen. Bönderna reste sig och kämpade skickligt mot sina lokala slavägare, men de stannade i vördnad inför den allryska slavägaren. Böndernas söner i armén förstod inte att arbetarna inte bara spillde sitt blod för sin egen sak, utan också för böndernas sak. Armén var ett lydigt redskap i tsarismens händer. Den krossade arbetarrevolutionen i december 1905.

Var och en som tänker på erfarenheterna 1905, var och en som drar en linje från det året till vår tid, måste se hur fullständigt livlösa och eländiga socialpatrioternas förhoppningar om ett samarbete mellan proletariet och den liberala borgarklassen är.

Under de senaste 12 åren har storkapitalet gjort stora erövringar i Ryssland. Mellan- och den lägre borgarklassen har blivit alltmer beroende av bankerna och trusterna. Arbetarklassen har ökat i antal sedan 1905, och är nu skild från borgarklassen av en djupare avgrund än tidigare. Om en ”nationell” revolution var ett misslyckande för 12 år sedan, så finns det ännu mindre hopp för den nu.

Det är sant att böndernas kulturella och politiska nivå har blivit högre under den senaste åren. Men det finns ännu mindre hopp om ett revolutionärt uppror bland bönderna i sin helhet än för 12 år sedan. Stadsproletariatets enda allierade är byarnas proletära och halvproletära skikt.

Men, kan en skeptiker fråga, finns det under dessa omständigheter då något hopp för en segerrik revolution i Ryssland?

En sak är uppenbar – om det blir en revolution så kommer den inte att vara ett resultat av samarbete mellan kapital och arbete. Erfarenheterna från 1905 visar att det är en bedrövlig utopi. Varje tänkande arbetare som är mån om att undvika tragiska misstag har en plikt att bekanta sig med dessa erfarenheter, att studera dem. Det är i denna mening vi har sagt att revolutionära årsdagar inte bara är dagar för minnen, utan också dagar för att sammanfatta revolutionära erfarenheter.

Lästips:

[1905](#), av Leo Trotskij.

[Den ryska revolutionens drivkrafter och dess framtidsutsikter](#), av Karl Kautsky. Artikel från 1906 apropå 1905 års ryska revolution.